

22.11.2023

**МЕНТАЛЬНІ КАРТИ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ТВОРЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

**Ментальні карти
як сучасний інструмент творчої
діяльності викладача і здобувача
освіти на заняттях української
мови та літератури**

Наталія Демченко

Демченко Н.Л. - Саме ментальні карти сприяють поліпшенню пам'яті студентів, розвитку вміння формулювати та висловлювати власну думку, творчих здібностей та допомагають організувати успішну взаємодію викладача і здобувачів освіти на заняттях з української мови і літератури. Ментальна карта – це спосіб зображення мислення за допомогою схем. Дане поняття вперше ввів Тоні Б'юзен (Tony Buzan) ще в 70 рр. 20 ст. Спочатку “mind map” означало “хороша форма для нотаток”, проте пізніше почали вживати більш детальніше пояснення техніки - “багатогранний пристрій для тренування, що розвиває кожний ментальний м'яз розуму” . Існує безліч синонімічних перекладів цього словосполучення. Це: карти розуму, карти асоціацій, карти думок, карти пам'яті. За допомогою ментальних карт поліпшується пам'ять, студенти можуть пригадати певні правила, факти, вони вчаться аналізувати, підсумовувати інформацію. Також великим плюсом даної техніки є те, що її можна використовувати як випереджальне домашнє завдання та як результат будь-якої проєктної роботи. Ментальні карти – сучасний і дієвий спосіб викладання навчального матеріалу, який зробить будь-яке заняття цікавим і пізнавальним, а також дозволить студентам краще засвоїти матеріал. Адже, ментальні карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу, а також зробити процес навчання цікавішим і результативнішим.

В умовах сучасного освітнього процесу розумову і естетичну діяльність учнів та студентів необхідно організовувати і вивчати в межах взаємодоповнення, оскільки лише їх єдність формує цілісну картину світу з повноцінним відображенням у ній світу культури і місця людини в ній, формує внутрішню свободу особистості, коригує її світогляд у бік гармонійного осягнення єдності буття

Карти пам'яті, інтелект-карти, карти розуму, карти мислення – ці слова позначають порівняно новий спосіб графічного запису інформації.

Інтелект-карта – це спосіб зображення процесу мислення за допомогою схем і образів, а також це засіб для вирішення завдань та підвищення якості навчання.

Автор методу ментальних карт – Тоні Б'юзен – відомий англійський письменник, лектор і консультант з питань інтелекту, психології навчання й проблем мислення, стверджує, що впровадження інтелект-карт може знайти застосування в будь-якій сфері життя, де б не було потрібно вдосконалювати інтелектуальний потенціал людини та запам'ятовувати велику кількість інформації.

При складанні інтелект-карти працюють обидві півкулі головного мозку, оскільки в процесі їх побудови бере участь більшість каналів сприйняття. Коли ми працюємо зі схемами, аналізуємо інформацію, у нас працює ліва півкуля, яка відповідає за логіку. Якщо починаємо підбирати малюнки (графічні образи) відповідні до слів, розмінених на гілках інтелект-карти, то активізуються нові розумові процеси, які до цього моменту не були задіяні. До роботи лівої півкулі мозку підключається права півкуля, що відповідає за образи. Так зв'язується робота обох півкуль – від асоціацій до логіки і назад. У цьому важлива перевага технології інтелект-карт.

Розумові карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу школярів, а також зробити процеси навчання цікавішими і результативнішими.

Поради Тоні Б'юзена з техніки створення ментальних карт

- * 1. Важливо розміщувати слова на гілках, а не в ромбах і паралелепипедах тощо. Важливо і те, що гілки повинні бути живими, гнучкими, загальом, органічними. Малювання ментальної карти в стилі традиційної схеми повністю заперечує ідеї майндмепінгу. Це сильно ускладнює рух погляду по гілках і вносить багато зайвих однакових, а отже монотонних, об'єктів.
- * 2. Писати на кожній лінії тільки одне ключове слово. Кожне слово містить тисячі можливих асоціацій, тому склеювання слів зменшує свободу мислення. Роздільне написання слів може привести до нових ідей.
- * 3. Довжина лінії повинна дорівнювати довжині слова. Це простіше і економічне.
- * 4. Пишіть друкованими літерами, якомога ясно і чітко.
- * 5. Варіювати розмір літер і товщину ліній залежно від ступеня важливості ключового слова.

Карти пам'яті (англ. Mind map) — спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем. Також може розглядатися як зручна техніка альтернативного запису.

Карти пам'яті використовуються для створення, візуалізації, структуризації і класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, ухвалення рішень, при написанні статей

Мета створення карт може бути різною: запам'ятовування складного матеріалу, передача інформації, прояснення для себе якогось питання. Їх можна використовувати у великій кількості різноманітних ситуацій: в професійній діяльності, у навчанні, для індивідуального планування і т. ін.

Існують також певні правила створення інтелект-карт, розроблені Тоні Б'юзеном, які детально описані в його книзі "How to Mind Map".

Поради Тоні Б'юзена – автора ідеї - з техніки створення ментальних карт

- * 6. Обов'язково використовуйте різні кольори для основних гілок. Це допомагає цілісному і структурованому сприйняттю.
- * 7. Часто використовувати малюнки і символи (для центральної теми малюнок обов'язковий). Іноді ментальна карта взагалі може цілком складатися з малюнків.
- * 8. Прагнути такої організації простору, щоб не залишалось порожнього місця а гілки не розміщувалися дуже щільно. Для невеликої ментальної карти використовуйте аркуш паперу формату А4, для великої теми – А3.
- * 9. Гілки, що розрослися, можна укласти в контури, щоб вони не змішувалися з сусідніми гілками.
- * 10. Розташовувати лист горизонтально. Таку карту зручніше читати.

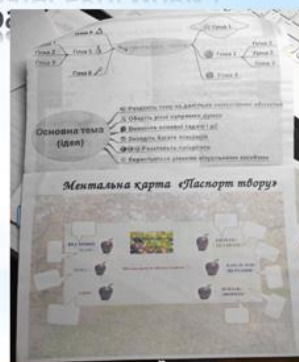
Ментальні карти на уроках

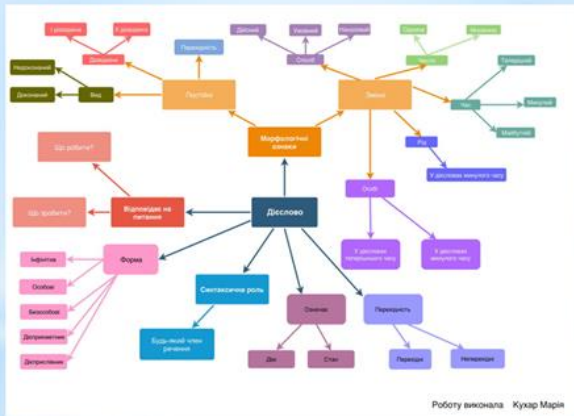
пояснення нової теми	• зручно будувати карту знань разом з учнями у процесі знайомства з новими поняттями, об'єктами
закріплення матеріалу	• учням можуть бути роздані чорно-білі копії, що містять лише основу інтелект-карти, розглянутої на занятті, запропоновано заповнити їх по пам'яті і розфарбувати.
дослідницька робота	• оформлення результатів дослідницької роботи
виконання групового завдання	• кожна група створює свою гілочку відповідно до певного поняття або об'єкта, після чого вони об'єднуються в загальну карту знань
підсумкова робота	• Побудова карти знань за вивченою темою
домашнє завдання	• Побудова карти знань за темою уроку

Інтелект-карти на уроках української мови і літератури

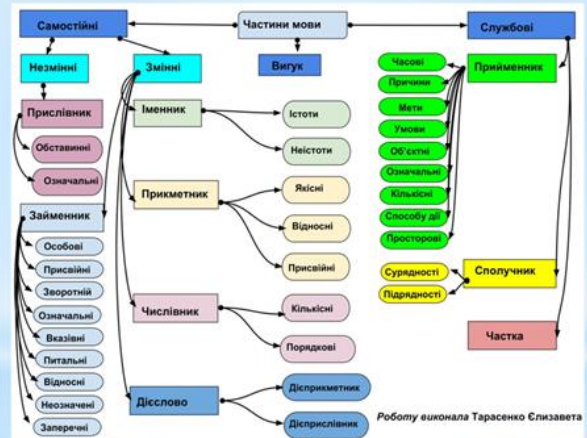
Література та мова - складні навчальні предмети, що вимагають цілісного естетичного сприймання та аналізу літературних та мовних явищ. Сприймаючи текст, здійснюючи аналіз літературних творів, глибоко осмислюючи мовні явища, учень здійснює його смислову компресію (осмислення). Усі процеси сприймання тексту та його аналізу, вивчення мовних явищ та перенесення знань у практичну діяльність тісно взаємопов'язані. Широке використання технології інтелект-карт дозволяє організувати процес засвоєння від первинного сприйняття мовного чи літературного явища до глибокого розуміння та практичного використання у власному житті, що стає основою формування літературної, мовної та мовленнєвої компетентностей учнів.

* Приклади використання ментальних карт на уроках української мови і літератури

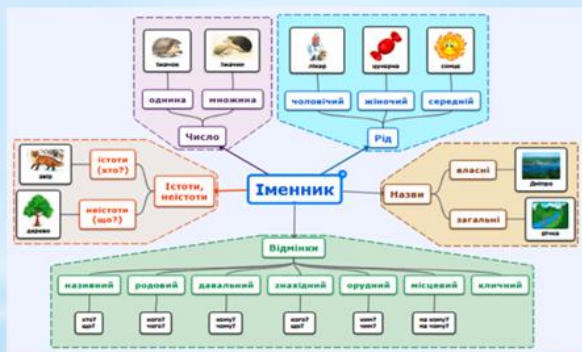

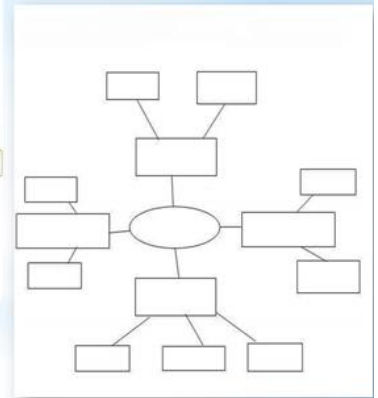
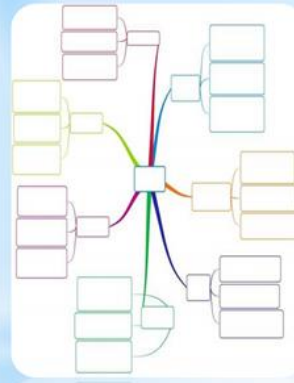
Роботу виконала Кухар Марія

Роботу виконала Тарасенко Слизветта

Зразки схем для створення ментальних карт (з просторів Інтернету)

Отже, ментальні карти - сучасний і дієвий спосіб викладання навчального матеріалу, який зробить будь-яке заняття цікавим і пізнавальним, а також дозволить студентам краще засвоїти матеріал. Застосування інтелект-карт у навчанні може дати величезні позитивні результати, оскільки студенти вчать вибирати, структурувати і запам'ятовувати ключову інформацію, а також відтворювати її в подальшому. Ментальні карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу, а також зробити процес навчання цікавішим і результативнішим.